

Saara Jantunen

LEIRIKOULU
KASVATUKSEN VÄLINEENÄ
Ohjaajien ja opettajien näkemyksiä

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Huhtikuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>	Opinnäytetyön päivämäärä 29.4.2013
Tekijä(t) Saara Jantunen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
Nimeke LEIRIKOULU KASVATUKSEN VÄLINEENÄ Ohjaajien ja opettajien näkemyksiä	
Tiivistelmä Opinnäytetyössäni tutkin ohjaajien ja opettajien näkemyksiä leirikoulusta kasvatuksen välineenä. Lähtökohdiana tutkimukseen on kasvattajien motiivit leirikoulun käyttämiseen työmuotona. Tutkin miksi kasvatustyötä tekevät haluavat käyttää leirikoulua työvälineenä ja millaisia mahdollisuuksia menetelmä pitää sisällään. Tutkin mitä haasteita leirikoulu asettaa ja mitä vahvuuksia sillä on. Tutkimusaineisto perustuu ohjaajien ja opettajien omiin kokemuksiin ja näkemyksiin leirikoulutyöstä. Tutkimusaineiston keräsin teemahaastatteluin Kouvolassa sijaitsevassa Nuorisokeskus Anjalassa, joka on osa Suomen Nuorisokeskukset ry:tä. Haastattelin Nuorisokeskus Anjalan työntekijöitä sekä opettajia jotka olivat siellä luokkansa kanssa leirikoulussa. Jokainen haastattelu on suoritettu eri leirikoulun aikana vuonna 2011. Jokaisella haastateltavalla on erilainen ammatillinen tausta ja suhde leirikoulutyöhön. Kaikki haastateltavat pitivät leirikoulua tärkeänä ja merkityksellisenä osana koulukasvatusta. Työmuotona leirikoulua pidettiin monipuolisena ja monella tapaa hyödyllisenä toimintana. Haastavana seikkana koettiin leirikoulun suunnitteluprosessi, johon voi olla hankalaa sitouttaa kaikki osapuolet. Yhteistyön sujuvuus ja hyvä informaationkulku ovat edellytyksiä parhaimpiin tuloksiin, eli parhaimpiin leirikouluihin. Mukaan leirikouluprosessiin tarvitaan oppilaat, oppilaiden vanhemmat, opettajat sekä ohjaajat. Onnistuessaan leirikoulu tukee niin ryhmän kuin yksilönkin kasvua sekä parantaa luokan ilmapiiriä, joka puolestaan tukee oppimista ja kouluviihtyvyyttä.	
Asiasanat (avainsanat) Leirikoulu, seikkailukasvatus, elämyksellinen oppiminen, elämyspedagogiikka	
Sivumäärä 36 + 2	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Teemahaastattelurunko	
Ohjaavan opettajan nimi Tommi Pantzar	Opinnäytetyön toimeksiantaja Nuorisokeskus Anjala / Sonja Huttunen

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 29.4.2013
Author(s) Saara Jantunen	Degree programme and option Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis CAMP SCHOOL AS A TOOL IN EDUCATION Views from instructors and teachers		
Abstract In my thesis I study the views of instructors and teachers on camp school as a tool in education. As a starting point of the research are the motives of the educators for using camp school as a work method. I examine why educators want to use camp school as a tool and what kind of opportunities the method holds within. I explore the strenghts of camp school and the challenges it sets. The research material is based on the personal views and experiences of instructors and teachers on camp school work. I gathered the material for the research by theme interviews at the Youth Centre Anjala which is part of the Finnish Youth Centre Association, situated in Kouvola. I interviewed the staff of Youth Centre Anjala and teachers who were there having a camp school with their classes. Each interview was carried out during different camp school in the year 2011. Each interviewee has different professional background and relation to camp school work. All interviewees saw camp school as an important and meaningful part of education. As a work form camp school was considered versatile and in many ways beneficial activity. The planning process of camp school was seen as a challenging factor as it might be difficult to get the participants to fully commit themselves to it. Well-functioning cooperation and efficient distribution of information are required in order to get the best results, i.e. the best camp schools. The students, their parents, the teachers and the instructors all have to be involved in the camp school process. When successful, camp school does not only support individual growth as well as the growth of the group, but also improves the atmosphere of the class which supports learning and well-being in school.		
Subject headings, (keywords) Camp School, Adventure Education, Experiential Learning, Experience Pedagogy		
Pages 36 +2	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices Theme interview frame		
Tutor Tommi Pantzar	Bachelor's thesis assigned by Youth Centre Anjala / Sonja Huttunen	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSESTA	2
2.1	Tutkimuksen lähtökohdat	2
2.2	Tutkimuksen toteutus.....	2
2.3	Tutkimuksen tulokset.....	3
3	LEIRIKOULUSTA	4
3.1	Leirikoulun määrittelyä	4
3.2	Leirikoulun historia	7
3.3	Leirikoulun heikkoudet ja vahvuudet	11
3.4	Ohjaaja ja opettaja leirikoulussa.....	12
4	ELÄMYKSET JA OPPIMINEN	14
4.1	Elämys	14
4.2	Elämys- ja seikkailupedagogiikka	15
4.3	Oppimiskäsitykset.....	16
4.3.1	Konstruktivistinen oppimiskäsitys.....	17
4.3.2	Kokemuksellinen oppiminen	17
5	ELÄMYKSELLINEN KOULUKASVATUS	18
5.1	Oppimisympäristö.....	18
5.2	Elämykset ja seikkailu koulussa	19
5.3	Opetussuunnitelma ja elämyksellisyys	20
5.3.1	Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa.....	21
6	LEIRIKOULUN JÄRJESTÄMISESTÄ JA JÄRJESTELYISTÄ	22
6.1	Vaihtoehdot ja valinnat	22
6.2	Suunnitteluprosessi	23
6.3	Käytännön järjestelyt	24
6.3.1	Varainhankinta.....	24
6.3.2	Yhteistyö	26
7	LEIRIKOULUN AIKANA	27
7.1	Ohjelmasisältö ja vapaa-aika	27
7.2	Turvallisuus	28
7.3	Oppiminen leirikoulussa.....	30
7.3.1	Oppilaiden ja opettajien välinen suhde	30
8	LEIRIKOULUN JÄLKEEN	31
8.1	Jälkityö.....	31
8.2	Reflektio ja siirtovaikutus.....	31
9	POHDINTA	32
9.1	Leirikoulun mahdollisuudet ja haasteet	33
	LÄHTEET.....	35

LIITE

Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin leirikoulua työväliseenä; miten elämyksellistä oppimista toteutetaan leirikoulun merkeissä. Tutkin minkälaisia näkemyksiä ja kokemuksia kasvattajilla on asian tiimoilta ja miksi he käyttävät leirikoulua yhtenä työnsä menetelmänä. Halusin keskittyä nimenomaan kasvatustyötä tekevien näkökulmaan ja selvittämään, mitä vahvuuksia ja haasteita he leirikoulutyössä ovat nähneet ja kokeneet. Työssä pyrin selvittämään millaisia mahdollisuuksia leirikoulu tarjoaa koulukasvatuksen tukemiseen ja monipuolistamiseen sekä mitä hyötyä leirikoulusta on kasvattajille ja kasvatettaville.

Kysymyksiin hain vastauksia ja perusteluja asiaa tuntevilta henkilöiltä sekä alaa käsittelevästä kirjallisuudesta. Tutkimusaineistonani ovat ohjaajien ja opettajien henkilökohtaiset kokemukset ja näkemykset leirikoulutyöstä. Aineiston keräsin haastatteleamalla ohjaajia ja opettajia heidän ollessaan töissä leirikoulussa Nuorisokeskus Anjassa. Tarkastelen aihetta elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kautta ja näihin teemoihin liittyvien oppimisteorioiden ja -käsitteiden pohjalta soveltaen.

Leirikoulutoiminnalla on pitkät perinteet ja se on osa yhä useamman koulun toimintaa ja jopa opetussuunnitelmaa. Elämyksellistä oppimista voi koulussa toteuttaa monin eri tavoin, myös koulurakennuksen ulkopuolella. Leirikoulu on yksi suosittu tapa monipuolistaa opetusta ja laajentaa niin fyysisiä kuin myös sosiaalisia ja emotionaalisia oppimisympäristöjä. Mutta jotta leirikoulu ei olisi ainoastaan hauskanpitoa tai luokkaretki, tarvitsee se huolellista valmistautumista ja suunnittelua. Monipuolinen ja sitoutunut yhteistyö koulun, kodin ja muiden leirikoulun mahdollistamiseen liittyvien tahojen välillä on ensiarvoisen tärkeää leirikoulun onnistumisen kannalta.

Leirikoulu on yhteisöllisenä ja monipuolisesti kasvattavana tekijänä merkittävä ja leirikoulukokemusten vaikutukset voivat olla kauaskantoiset. Onnistunut leirikoulu voi vaikuttaa positiivisesti yksilön ja ryhmän emotionaaliseen ja sosiaaliseen kasvuun sekä vahvistaa yhteishenkeä. Koululuokan hyvä työilmapiiri taas voi vaikuttaa viihtyvyyden lisäksi positiivisesti koulumenestykseen ja oppimistuloksiin.

2 TUTKIMUKSESTA

2.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyöni aihe laajemmin ajatellen voisi olla *elämyksellinen oppiminen*. Lähellä olevia käsitteitä ovat myös koulukasvatus, seikkailukasvatus ja kokemuksellinen oppiminen. Oppimisen ympäristönä opinnäytetyössäni on koulu, tarkemmin sanottuna leirikoulu. Tutkin millä tavoin leirikoulu tukee koulukasvatusta ja millaisia puolia kasvatusystyötä tekevät henkilöt näkevät kyseisen työmuodon käytössä.

Pyrin selvittämään ilmiötä ja siihen liittyviä kokemuksia ja näkemyksiä, joten tutkimus on kvalitatiivinen, eli laadullinen. Kvalitatiivisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu mm. pyrkimys tulkintaan sekä näkökulmien ja merkitysten ymmärtämiseen. Tutkimuksen malli tulee humanistisista tieteistä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 22.) Tutkimuksen lähtökohtien liittyessä ihmisten kokemuksiin ja asioille antamiin merkityksiin sekä niiden konteksteihin, soveltuu tarkoitukseen kvalitatiivinen tutkimus. Usein tutkimusongelma tai -kysymys määrää, mitä menetelmää tutkimuksessa käytetään (Hirsjärvi & Hurme 2004, 27.) Jo aikaisessa vaiheessa suunnitellessani opinnäytettäni tiesin, että minua kiinnostaa enemmän laadullisen kuin määrällisen tutkimuksen tekeminen ja tutkimusmenetelmänä kiinnosti haastattelu.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Haastattelu on tiedonkeruumuotona yksi käytetyimmistä ja menetelmän joustavuuden ansiosta soveltuu se monenlaisiin tutkimustarkoituksiin. Varsinkin vapaamuotoisempia ja vähemmän strukturoituja haastattelumuotoja käytetään entistä enemmän (Hirsjärvi & Hurme 2004, 34).

Tutkiessani mitä hyötyä ja haasteita kasvattajat kokevat elämyksellisten menetelmien käytöstä osana koulukasvatusta, on luonnollista haastatella henkilöitä, joilla omakohtaista kokemusta aiheesta on. Niin kutsutut laadulliset menetelmät, kuten haastattelut, ovat kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä. Näissä metodeissa pääsee esille tutkittavien näkökulmat ja oma "ääni" (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Koska tutkin lähinnä ihmisten henkilökohtaisia kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä, tuntui kasvotusten tehtävä, melko vapaamuotoinen haastattelu hyvältä ja toimivalta menetelmältä.

Tutkimusaineistoni keräsin siis neljällä teemahaastattelulla, jotka suoritin Anjalan nuorisokeskuksessa. Teemahaastattelu on eräänlainen puolistrukturoitu haastattelumenetelmä; haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, mutta kaikkia näkökohtia ei ole lyöty lukkoon (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47.) Omassa tapauksessani haastattelun teemat vielä tarkentuivat ensimmäisen haastattelun jälkeen, kyseisen haastattelun pohjalta esiin nousseiden asioiden myötä. Haastateltavat nostivat myös itse esiin tärkeinä pitämiään teemoja ja kertoivat luonnollisesti enemmän ja yksityiskohtaisemmin itselleen merkityksellisistä kokemuksistaan leirikoulusta.

Haastattelin neljää henkilöä, jotka ovat työssään kytköksissä leirikouluun. Kaksi haastattelemani henkilöä ovat opettajia, jotka olivat luokkansa kanssa leirikoulussa ja kaksi muuta henkilöä ovat töissä leirikoulun järjestävässä organisaatiossa. Suoritin haastattelut kevään ja syksyn 2011 aikana, kaikki eri leirikoulujen aikana. Haastattelemani henkilöt olivat haastatteluhetkellä töissä, joten aikaa oli rajallisesti. Haastattelujen kestot vaihtelivat puolesta tunnista lähes tuntiin. Tallensin kaikki haastattelut digitaalisella tallentimella, tehden samalla muistiinpanoja. Kiireistään huolimatta kaikki haastateltavat kuitenkin olivat avoimia, kiinnostuneita tutkimuksestani ja keskustelivat kanssani mieluusti.

2.3 Tutkimuksen tulokset

Voisi kritisoida, että tutkimukseni on yksipuolinen, sillä haastattelin ainoastaan henkilöitä jotka käyttävät leirikoulua työssään. En haastatellut opettajia, jotka syystä tai toisesta eivät halua leirikoulua työssään käyttää. Näin ollen voisi sanoa, että tutkimus on puolueellinen. Opinnäytetyössäni halusin kuitenkin tutkia nimenomaan miksi leirikoulua käytetään työmuotona, eikä miksi sitä ei käytetä. Koska haastattelin kasvattajia työaikanaan ja työpaikallaan, leirikouluja järjestävässä keskuksessa, oli paikalla luonnollisesti leirikoulusta pääpiirteittäin positiivisesti ajattelevia ihmisiä.

Kaikki haastateltavat siis pitivät leirikoulua tärkeänä ja merkityksellisenä työmuotona. Päällimmäisinä ajatuksina on, että leirikoulu on monipuolisesti hyödyllistä toimintaa. Yhteisöllinen ja yhdistävä toiminta on yhteinen kokemus, josta on hyötyä niin oppilaille, näiden vanhemmille kuin opettajillekin. Leirikoulussa opetellaan ja opitaan sosiaalisia taitoja sekä yhdessä tekemistä ja olemista. Kysyttäessä leirikoulun hyötyjä ja hyviä puolia, mainitsivat kaikki haastateltavat itsetunnon kohoamisen tai itsenäistymisen sekä yhteistyön tai yhteishengen kasvamisen.

Haastatteluista kävi ilmi molemminpuolinen halu siihen, että opettajat olisivat enemmän osallisia koko leirikouluprosessissa. Kun leirikouluun tulevan ryhmän ja ohjelmaa järjestävän paikan välillä yhteyshenkilönä on ns. kolmas osapuoli, voi ilmetä informaatiokatkoksia. Jos luokan tarpeet ja toiveet eivät välity ohjelmien suunnittelijalle, ei leirikoulusta välttämättä saada kaikkea mahdollista hyötyä irti. Yhteistyöhön halutaan panostaa jo suunnitteluvaiheessa. Niin ohjaajien kuin opettajienkin näkökulmasta voisivat nimenomaan opettajat osallistua leirikoulun ohjelmien ja sisältöjen suunnitteluun enemmän. Opettajat kuitenkin osasivat sanoa, että syy siihen ettei näin ole löytyy koulusta ja siitä ettei opettajan "ole sallittu" järjestää leirikoulua. Järjestäminen on koululaisten vanhempien vastuulla. Sujuvaa ja kattavaa yhteistyötä tarvittaisiin kaikkien osallisten välille. Parhaisiin tuloksiin, siis parhaisiin leirikouluihin päästään, kun mukana suunnitteluprosessissa ovat kaikki: oppilaat, vanhemmat, opettajat ja ohjaajat.

3 LEIRIKOULUSTA

3.1 Leirikoulun määrittelyä

Leirikoululle ei ole yhtä selkeää määritelmää, sillä se voidaan toteuttaa monin eri tavoin riippuen koulusta sekä osallistuvista opettajista ja oppilaista. Selkämö (2001) tarkoittaa tutkielmassaan leirikoululla koulun järjestämää, koulun ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa joka on syntynyt opettajan, oppilaiden ja vanhempien yhteisen työn ja suunnittelun tuloksena (Selkämö 2001, 9). Määritelmä on laaja, mutta se antaa leirikoululle selkeät raamit. Luokkis.com -sivuston (2011) mukaan leirikoulu on yhdistelmä leiri- ja kouluelämää. Leirikoulussa opitaan, eletään ja koetaan yhdessä. Tavallisesta luokkaopetuksesta tai opintoretkestä leirikoulu eroaa siten, että poiketaan totutuista opetuspaikoista, -ajoista ja -menetelmistä. Myös sosiaalinen ympäristö muuttuu ja sen sijaan, että oppilaat olisivat passiivisia kuuntelijoita, ovat he aktiivisia

osanottajia (Luokkis.com 2011.) Kaikissa haastatteluissa leirikoulun määrittelyä haettaessa nousi esille leirikoulun sosiaalisen merkityksen painottaminen niin opetus- kuin vapaa-ajan toiminnoissakin. Leirikoulu on koulua -kyllä, mutta eri tavalla toteutettuna.

Koululaisten vanhempain liitolle (nykyään Suomen Vanhempainliitto) tehdyssä oppaassa (1992) leirikoulu määritellään oppimistapahtumaksi, jossa opiskellaan koulupaikan ulkopuolella 2-6 päivää. Kestoaikaa on vaikea määrittellä sillä leirikoulu voi kestää kahdesta päivästä myös yli viikkoon. Yleensä leirikoulu pidetään koulun työaikana. (Niinikuru & Pässilä 1992, 4.)

Leirikoulu on eräänlainen projekti johon liittyy kolme työvaihetta: suunnittelu, toteutus ja jälkityö. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu yleensä taloudelliset ja hallinnolliset valmistelut, leirikouluohjelman suunnittelu sekä tavoitteiden asettaminen (Kinnunen & Lindroos 1997, 12.) Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Leiri toteutetaan yhdessä tehtyjen suunnitelmien mukaan ja oppilaat luonnollisesti ovat iso osa leirikoulun suunnittelua ja valmistelua. Suuresta työmäärästä huolimatta monet opettajat kokevat leirikoulut myönteisiksi oppimistilanteiksi vaikka ne eivät olekaan pakollisia järjestää. (Cantell 2010, 238.)

Leirikoululla on myönteinen vaikutus koulumotivaatioon ja motivaation parantuminen taas vaikuttaa koulumenestykseen. Leirikouluhankkeissa luokan parantuneen sosiaalisen ilmaston ja motivaation yhteisvaikutus koulutuloksiin on merkittävä. (Niinikuru & Pässilä 1992, 10.)

Leirikoulussa on mahdollista oppia monipuolisilla ja motivoivilla tavoilla. Ryhmässä toimimisen taidot eivät välttämättä tule samalla tavalla esiin luokkaolosuhteissa. (Cantell 2010, 239.) Tai toisen haastattelemani opettajan sanoin: monipuolisesti hyödyllistä toimintaa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Leirikouluihin liitetään usein luonto ja ympäristö. Mikä olisikaan parempi paikka ympäristökasvatukselle kuin luonto? Mahdollisuus saada kokemuksia luonnossa ja luonnosta tukee oppilaiden ympäristötietoisuutta. Leirikoulujen ja retkien avulla oppilaat voivat kehittää luonto- ja ympäristösuhdettaan. Yhteiset kokemukset koulun ulkopuolella myös kasvattavat paitsi oppilaiden, myös vanhempien ja opettajien välistä luottamusta ja yhteishenkeä. (Aineslahti 2009, 61.)

Koululaisten vanhempain liitolle (nykyään Suomen Vanhempainliitto) tehdyssä op-
paassa (1992) leirikoulu määritellään oppimistapahtumaksi, jossa opiskellaan koulu-
paikan ulkopuolella 2-6 päivää. Kestoaikaa on vaikea määritellä sillä leirikoulu voi
kestää kahdesta päivästä myös yli viikkoon. Yleensä leirikoulu pidetään koulun työ-
aikana. (Niinikuru & Pässilä 1992, 4.)

Leirikoulu on eräänlainen projekti johon liittyy kolme työvaihetta: suunnittelu, toteu-
tus ja jälkityö. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu yleensä taloudelliset ja hallinnolliset
valmistelut, leirikouluohjelman suunnittelu sekä tavoitteiden asettaminen (Kinnunen
& Lindroos 1997, 12.) Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Leiri toteutetaan yhdessä
tehtyjen suunnitelmien mukaan ja oppilaat luonnollisesti ovat iso osa leirikoulun
suunnittelua ja valmistelua. Suuresta työmäärästä huolimatta monet opettajat kokevat
leirikoulut myönteisiksi oppimistilanteiksi vaikka ne eivät olekaan pakollisia järjestää.
(Cantell 2010, 238.)

Leirikoululla on myönteinen vaikutus koulumotivaatioon ja motivaatioin parantumi-
nen taas vaikuttaa koulumenestykseen. Leirikouluhankkeissa luokan parantuneen so-
siaalisen ilmaston ja motivaation yhteisvaikutus koulutuloksiin on merkittävä. (Niini-
kuru & Pässilä 1992, 10.) Leirikoulussa on mahdollista oppia monipuolisilla ja moti-
voivilla tavoilla. Ryhmässä toimimisen taidot eivät välttämättä tule samalla tavalla
esiin luokkaolosuhteissa. (Cantell 2010, 239.) Tai toisen haastatteleman opettajan
sanoin: monipuolisesti hyödyllistä toimintaa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Leirikouluihin liitetään usein luonto ja ympäristö. Mikä olisikaan parempi paikka ym-
päristökasvatukselle kuin luonto? Mahdollisuus saada kokemuksia luonnossa ja luon-
nosta tukee oppilaiden ympäristötietoisuutta. Leirikoulujen ja retkien avulla oppilaat
voivat kehittää luonto- ja ympäristösuhdettaan. Yhteiset kokemukset koulun ulkopuo-
lella myös kasvattavat paitsi oppilaiden, myös vanhempien ja opettajien välistä luot-
tamusta ja yhteishenkeä. (Aineslahti 2009, 61.)

3.2 Leirikoulun historia

Suomessa seikkailukasvatus nykymuodossaan on tunnettu 1950 -luvulta alkaen. 1960 ja 1970 -lukujen Euroopan yhteiskunnallisen tilanteen takia leirit nähtiin vuosikymmenien ajan hyvin poliittissävyytteisinä, jopa propagandan välineinä. Muutos tapahtui vasta 1990 luvulla kun seikkailun pedagogiset ja terapeuttiset arvot tunnustettiin jälleen ja aikaisemmin näitä epäyhteiskunnallisiksi luokiteltuja nuorisotyömuotoja pidettiin edistyksellisinä. Samaan aikaan myös leiri- ja retkitoiminnan kasvatuksellinen merkitys tunnustettiin (Karppinen 2005, 35.)

Yhtenä merkittävänä leirikoulutoiminnan edistäjänä maassamme on jo vuodesta 1975 lähtien toiminut Suomen leirikouluyhdistys Lagerskolföreningen i Finland Ry. Suomen leirikouluyhdistyksen jäsenenä toimii 40 leirikoulukeskusta ympäri suomea (SLY-LFF 2011.) 1980 -luvulla leirikoulutoiminta yleistyi ja kouluhallitus antoi ohjeita liittyen koulun ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen. Opetusministeriön leirikoulutyöryhmä teki vuonna 1989 kartoitusta suomen leirikoulutoiminnasta ja antoi ohjeita sen kehittämiseen (Kinnunen & Lindroos 1997, 20.)

Leirikoulun käyttö opetusmenetelmänä on yleistynyt ja sitä käytetään lähes joka koulussa. (Niinikuru & Pässilä 1992, 3.) Nykypäivänä yhtenä merkittävänä tekijänä leirikoulumaailmassa on Suomen Nuorisokeskukset. Yhteensä kymmenen nuorisokeskusta ympäri suomen toimivat paitsi leirikoulujen järjestäjänä, myös elämyksellisen nuoris- ja kasvatustyön kehittäjänä.

Leirikoululle ei ole yhtä selkeää määritelmää, sillä se voidaan toteuttaa monin eri tavoin riippuen koulusta sekä osallistuvista opettajista ja oppilaista. Selkämö (2001) tarkoittaa tutkielmassaan leirikoululla koulun järjestämää, koulun ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa joka on syntynyt opettajan, oppilaiden ja vanhempien yhteisen työn ja suunnittelun tuloksena (Selkämö 2001, 9). Määritelmä on laaja, mutta se antaa leirikoululle selkeät raamit. Luokkis.com -sivuston (2011) mukaan leirikoulu on yhdistelmä leiri- ja kouluelämää. Leirikoulussa opitaan, eletään ja koetaan yhdessä. Tavallisesta luokkaopetuksesta tai opintoretkestä leirikoulu eroaa siten, että poiketaan totutuista opetuspaikoista, -ajoista ja -menetelmistä.

Myös sosiaalinen ympäristö muuttuu ja sen sijaan, että oppilaat olisivat passiivisia kuuntelijoita, ovat he aktiivisia osanottajia (Luokkis.com 2011.) Kaikissa haastatteluisissa leirikoulun määrittelyä haettaessa nousi esille leirikoulun sosiaalisen merkityksen painottaminen niin opetus- kuin vapaa-ajan toiminnoissakin.

Koululaisten vanhempain liitolle (nykyään Suomen Vanhempainliitto) tehdyssä op- paassa (1992) leirikoulu määritellään oppimistapahtumaksi, jossa opiskellaan koulu- paikan ulkopuolella 2-6 päivää. Kestoajaa on vaikea määrittellä sillä leirikoulu voi kestää kahdesta päivästä myös yli viikkoon. Yleensä leirikoulu pidetään koulun työ- aikana. (Niinikuru & Pässilä 1992, 4.)

Leirikoulu on eräänlainen projekti johon liittyy kolme työvaihetta: suunnittelu, toteu- tus ja jälkityö. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu yleensä taloudelliset ja hallinnolliset valmistelut, leirikouluohjelman suunnittelu sekä tavoitteiden asettaminen (Kinnunen & Lindroos 1997, 12.) Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Leiri toteutetaan yhdessä tehtyjen suunnitelmien mukaan ja oppilaat luonnollisesti ovat iso osa leirikoulun suunnittelua ja valmistelua. Suuresta työmäärästä huolimatta monet opettajat kokevat leirikoulut myönteisiksi oppimistilanteiksi vaikka ne eivät olekaan pakollisia järjestää. (Cantell 2010, 238.)

Leirikoululla on myönteinen vaikutus koulumotivaatioon ja motivaatioin parantumi- nen taas vaikuttaa koulumenestykseen. Leirikouluhankkeissa luokan parantuneen so- siaalisen ilmaston ja motivaation yhteisvaikutus koulutuloksiin on merkittävä. (Niini- kuru & Pässilä 1992, 10.)

Leirikoulussa on mahdollista oppia monipuolisilla ja motivoivilla tavoilla. Ryhmässä toimimisen taidot eivät välttämättä tule samalla tavalla esiin luokkaolosuhteissa. (Can- tell 2010, 239.) Tai toisen haastattelemani opettajan sanoin: monipuolisesti hyödyllistä toimintaa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Leirikouluihin liitetään usein luonto ja ympäristö. Mikä olisikaan parempi paikka ympäristökasvatukselle kuin luonto? Mahdollisuus saada kokemuksia luonnossa ja luonnosta tukee oppilaiden ympäristötietoisuutta. Leirikoulujen ja retkien avulla oppilaat voivat kehittää luonto- ja ympäristösuhdettaan. Yhteiset kokemukset koulun ulkopuolella myös kasvattavat paitsi oppilaiden, myös vanhempien ja opettajien välistä luottamusta ja yhteishenkeä. (Aineslahti 2009, 61.)

Koululaisten vanhempien liitolle (nykyään Suomen Vanhempainliitto) tehdyssä opissa (1992) leirikoulu määritellään oppimistapahtumaksi, jossa opiskellaan koulupaikan ulkopuolella 2-6 päivää. Kestoajaksi on vaikea määrittellä sillä leirikoulu voi kestää kahdesta päivästä myös yli viikkoon. Yleensä leirikoulu pidetään koulun työaikana. (Niinikuru & Pässilä 1992, 4.)

Leirikoulu on eräänlainen projekti johon liittyy kolme työvaihetta: suunnittelu, toteutus ja jälkityö. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu yleensä taloudelliset ja hallinnolliset valmistelut, leirikouluohjelman suunnittelu sekä tavoitteiden asettaminen (Kinnunen & Lindroos 1997, 12.) Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Leiri toteutetaan yhdessä tehtyjen suunnitelmien mukaan ja oppilaat luonnollisesti ovat iso osa leirikoulun suunnittelua ja valmistelua. Suuresta työmäärästä huolimatta monet opettajat kokevat leirikoulut myönteisiksi oppimistilanteiksi vaikka ne eivät olekaan pakollisia järjestää. (Cantell 2010, 238.)

Leirikoululla on myönteinen vaikutus koulumotivaatioon ja motivaation parantuminen taas vaikuttaa koulumenestykseen. Leirikouluhankkeissa luokan parantuneen sosiaalisen ilmaston ja motivaation yhteisvaikutus koulutuloksiin on merkittävä. (Niinikuru & Pässilä 1992, 10.)

Leirikoulussa on mahdollista oppia monipuolisilla ja motivoivilla tavoilla. Ryhmässä toimimisen taidot eivät välttämättä tule samalla tavalla esiin luokkaolosuhteissa. (Cantell 2010, 239.) Tai toisen haastattelemani opettajan sanoin: monipuolisesti hyödyllistä toimintaa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Leirikouluihin liitetään usein luonto ja ympäristö. Mikä olisikaan parempi paikka ympäristökasvatukselle kuin luonto? Mahdollisuus saada kokemuksia luonnossa ja luonnosta tukee oppilaiden ympäristötietoisuutta. Leirikoulujen ja retkien avulla oppilaat voivat kehittää luonto- ja ympäristösuhdettaan. Yhteiset kokemukset koulun ulkopuolella myös kasvattavat paitsi oppilaiden, myös vanhempien ja opettajien välistä luottamusta ja yhteishenkeä. (Aineslahti 2009, 61.)

Stormbom puhuu leirikoulun puolesta monilla pedagogisilla ja sosiaalisilla näkökulmilla. Näiden näkökulmien mukaan leirikoulu mm. antaa oppiainesta kouluun ja tekee siitä elävää, lisää sosiaalista yhteistyötä ja antaa mahdollisuuden oppia arvostamaan ja arvioimaan omia kykyjään. Leirikoulu myös kasvattaa itsenäisyyteen, suvaitsevaisuuteen ja yhteisvastuuseen (Kinnunen & Lindroos 1997, 42–43.)

Leirikoulu antaa mahdollisuuden käyttää yhteistoiminnallisia opetusmenetelmiä, mutta mahdollistaa myös itseohjautuvan oppimisen. Onnistuessaan leirikoulu on kokonaisvaltaista oppimista: syvällistä, konkreettista ja elämyksellistä (Kinnunen & Lindroos 1997, 76.) Haastatteluissa korostui paitsi yhdessä oppiminen ja tekeminen, myös itsenäinen oppiminen sekä omien oppimistaitojen kehittäminen ryhmän avulla. Leirikoulussa voidaan oppia esimerkiksi sellaisia ryhmässä toimimisen taitoja, joita ei välttämättä tavallisessa luokkatilanteessa tule esiin (Cantell 2010, 239.)

Marja Vauras (2004) luettelee useita aidon yhteistyön tunnusmerkkejä, joissa keskiössä on keskustelu. Keskustelulla rakennetaan, täydennetään ja säädellään vuorovaikutusta ja ymmärrystä. Neuvottelulla ja argumentoinnilla täydennetään oppimisen prosesseja ja haetaan yhteisymmärrystä. Vuorovaikutus vaikuttaa myös toverin toimintaan ja ajatteluun sekä ylläpitää vastavuoroisuutta. (Vauras 2004, 44.) Varsinkin haastatellut opettajat kokivat vapaan keskustelun sekä erilaiset sosiaaliset tilanteet leirikoulussa erittäin tärkeinä oppimistilanteina, vaikkeivät ne osa varsinaista opetusta olleetkaan. Myös oppilaiden keskeiset kuin myös opettajan ja oppilaan väliset suhteet voivat syventyä ja kehittyä leirikoulun aikana paljonkin. Haastateltavat pitivät leirikoulua hyvänä paikkana tutustua paremmin ryhmään sekä omaan itseensä ryhmässä.

On tärkeää, että opettaja auttaa oppilaitaan kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Koulun pitäisikin antaa opettajille tarpeeksi tilaa ja tukea oppilaiden kokonaisvaltaiseen ohjaamiseen ja tukemiseen. On otettava vakavasti myös sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittäminen tiedollisten opetussisältöjen lisäksi. (Vauras 2004, 45–46.) Leirikoulu onkin näiden taitojen kehittämiseen ensiarvoisen otollinen paikka sillä aikaa on paljon enemmän kuin tavallisessa kouluarjessa.

3.3 Leirikoulun heikkoudet ja vahvuudet

Opetussuunnitelman perusteissa on sosiaalinen oppiminen ja yhteisöllinen osaaminen nostettu vahvasti esille yksilöllisen oppimisen rinnalle. Koko käsitys osaamisesta koetaan yhteisöllisempänä. (Vauras 2004, 42.) Yhteistyön ja yhdessäolon nostivat esille myös kaikki haastateltavat. Yhteisöllisyyttä selkeästi kaivataan ja leirikoulussa on hyvä harjoitella sosiaalisia taitoja ja yhteistyötaitoja yhteisen, mukavan tekemisen merkeissä. Myös itsestä oppiminen, itsetunnon kohoaminen sekä oma oppiminen uusissa tilanteissa nostettiin esiin. Haastatellun opettajan mukaan leirikoulu kasvattaa lapsia monella tapaa:

” ... Tää on kauheen tärkeetä. Tää on kauheen monipuolinen juttu . Tää kasvattaa yhteistyötaitoja, tää kehittää opettajan ja oppilaiden välistä suhdetta. Tää kasvattaa lapsia vähän selviämään vähän vaikeemmista tilanteista, se kasvattaa niinku pärjäämään...”
(Opettaja 2)

Leirikoulun vahvuutena siis selvästi nähdään toiminnan monipuolisuus; sosiaalisten taitojen sekä itsetuntemuksen kehittyminen. Leirikoulun heikkoutena tai haasteena piti toinen opettaja taas joustamattomuutta, esimerkiksi ohjelmiin ja aikatauluihin liittyvissä asioissa. Lasten mielipiteet ja vireystaso tulisi huomioida, vaikka aikataulut ohjelmille olisikin tehty. Myös raha vaikuttaa, sillä ostetut ohjelmasisällöt voivat olla kalliita, joten niiden peruminen harmittaa. (Opettaja 1, haastattelu 3/4. 2011.)

Heikkouksina tai kompastuskivinä leirikoulun järjestämisessä voi olla esimerkiksi prosessin työläys, varainkeruun hankaluus tai siihen ryhtymisen haluttomuus. Myös opettajat voivat suhtautua negatiivisesti ns. ylimääräiseen työhön tai heitä voi pelottaa haastavien luokkien kanssa leirikouluun lähtö tai yleisestikin vastuunkantaminen. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2012.) Heikkous onkin ehkä asenteissa ja siinä ettei leirikoulua erityisesti tueta; se on ikään kuin (palkatonta) lisätyötä niin oppilaille, heidän vanhemmilleen kuin opettajille.

Lasten haasteena leirikoulussa voi olla eritasoinen itsenäisyys ja tottuneisuus vanhemmista erossa olemiseen. Joillekin lapsille saattaa olla erittäin vaikeaa olla yötä pois kotoa. Joillekin lapsille leirikoulu saattaa ollakin ensimmäinen kerta, kun he eivät vietä yötä kotonaan. Koti-ikävä saattaa yllättää. Leirikoulu varmasti jännittää kaikkia oppilaita enemmän tai vähemmän, mutta jos luokka on tottunut vaihteleviin olosuhteisiin, retkiin tai leirikouluihin osana normaalia koulutoimintaa, ei suuria ongelmia varmasti tule. (Niinikuru & Pässilä, 22.) Leirikoulun heikkona kohtana onkin ehkä juuri ryhmän hallinta oudoissa, uusissa tilanteissa ja ympäristöissä mihin eivät opettajat eivätkä oppilaat ole ehkä tottuneet.

3.4 Ohjaaja ja opettaja leirikoulussa

Ammattitaitoinen ohjaus on perustana tavoitteelliselle ja turvalliselle seikkailutoiminnalle (Lehtonen, Mäkelä & Pulli 2007, 127). Niin ohjaajat kuin opettajatkin leirikoulussa kohtaavat monenlaisia haasteita ja ehkä yllättäviäkin tilanteita, joissa tarvitaan hyvää ihmistuntemusta ja ns. ryhmänlukutaitoa. Haastattelemani ohjaaja painotti sitä, että haasteet ovat monesti hyvä asia, varsinkin osallistuville lapsille, mutta ohjaajalla ei saa olla haastetta ympäristön kanssa. Ohjaajan haaste on vastata ryhmän tarpeisiin. (Ohjaaja 1, haastattelu 1/4. 2011.) Haastattelemillani nuorisokeskuksen ohjaajilla oli runsaasti ohjauskokemusta, mutta koulutustaustaltaan he eivät alkuperäisesti olleet kasvatusalalta. Perehtyminen työhön on tullut kokemuksen, käytännön tai erityisten lajituntemusten kautta. Esimerkiksi kaupallisempi tausta tuo toisenlaista näkökulmaa leirikoulutyöhön ja auttaa mm. taloudellisessa ajattelussa. Nuorisokeskukset kehittävät toimintaansa paitsi palautteiden myös kehittämishankkeiden avulla. Seikkailukasvatusthanke tähtää toiminnan tavoitteellistamiseen ja seikkailun viemistä kasvatuksellisempaan suuntaan. Hankkeessa luodaan pohjaa myös nuorisokeskusten toiminnan yhtenäistämiseen. (Ohjaaja 1, haastattelu 1/4. 2011).

Leirikoulussa voi usein olla seikkailutoimintaa ja erikoisia toiminta- tai liikuntalajeja, mutta opettajien mielestä mitään erikoiskoulutusta esimerkiksi leirikouluohjaajalta he eivät vaatisi, tärkeämpää on hyvä ihmistuntemus ja ryhmänhallinta. Kysyessäni millainen henkilö olisi sopiva leirikouluohjaaja, mainitsivat opettajat esimerkiksi ammattitaitoisen nuorisotyöntekijän. He kuvailivat sopivaa henkilöä muun muassa seuraavalla tavalla:

" No tavallaan eduks on se et et jos sul on semmonen tietty käytännön järki ja semmonen käytännön luovuus et tuli nyt tilanne mikä tahansa, ni jollain lailla sä siitä niinku pystyt luovimaan..."(Opettaja 1)

Toinen kuvaus sopivasta henkilöstä oli yksinkertaisesti:

" Osaa organisoida ihmisiä olemaan."(Opettaja 2)

Ohjaajan omat, monipuoliset kokemukset seikkailutoiminnasta antavat kuitenkin lähtökohdan ohjattavien tunteiden ja oppimisprosessien kohtaamiseen. Omilla kokemuksilla voi kerryttää teknisiä ja sosiaalisia taitoja siinä missä oppimistaitojakin. Monipuolinen kokemustausta auttaa riskien tunnistamisessa ja tulevan ennustamisessa. On myös hyvä tuntee itsensä hyvin ja oppia arvioimaan omien tietojen ja taitojen tasoja. Ymmärrys omista valmiuksista on tärkeää, jotta turvallisuus toiminnassa säilyy. Kuitenkaan joka lajissa ei tarvitse olla mestari, vaikka menetelmää käyttäisikin. Oleellista on myös tunnistaa ohjattavien taidot ja taso, jotta osaa valita sopivan haasteellista toimintaa kullekin. (Lehtonen ym. 2007, 128–130.)

Opettajien luonteenpiirteet ja toimintatavat tulevat esiin eri tavalla leirikoulujen kaltaisissa oppimisympäristöissä. Myös opettajista voi ilmetä uusia puolia oppilaille, kuin myös päinvastoin.

Saatetaan myös jutella sellaisista asioista joista koulussa ei juteltaisi. (Cantell 2010, 244.) Haastatteleman opettajakin oli sitä mieltä, että leirikoulun aikana opettajan ja oppilaiden välinen suhde kehittyy ja uusia puolia toisista nähdään molemmin puolin. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

4 ELÄMYKSET JA OPPIMINEN

Vaikka leirikoulussa koetaan elämyksiä ja ehkä tehdään seikkailullista toimintaa, ei se silti välttämättä ole suoranaisesti elämyspedagogiikkaa tai seikkailukasvatusta. Leirikoulu on kuitenkin koulua. Usein puhuttaessa elämys- tai seikkailupedagogiikasta, ei koulu kuulu samaan puheenvuoroon. Silti yhtäläisyyksiä on paljon, ollaan oppimassa jotain. Siksi kerron lyhyesti erilaisista oppimiskäsityksistä, joissa elämys, toiminta ja kokemus ovat vahvasti läsnä, oltiin sitten koulun puitteissa tai vapaa-ajalla. Eletään, koetaan ja opitaan. Paikka ja tavat vain muuttuvat.

4.1 Elämys

Mikä on elämys itselle, ei välttämättä ole elämys toiselle. Jokainen tuntee ja kokee asioita omalla persoonakohtaisella tavallaan. Elämyksen määrittäminen on haasteellista sillä se on subjektiivinen. Elämyksen kokemus riippuu toiminnan tavoitteesta ja kohteesta sekä tilanteesta. (Karppinen & Latomaa 2007, 13.)

Elämys on itselle tärkeä kokemus. Sisällöltään se voi olla millainen tahansa, sillä kriteerinä on ainoastaan koetun tärkeys ihmiselle itselleen. (Perttula 2007, 56.) Leirikoulussa voivat elämykset liittyä usein esimerkiksi luontoon ja ympäristöön. Kaupunkiympäristöön tottuneelle lapselle luonnossa liikkuminen ja erätaitojen opettelu voivat olla suuria elämyksiä;

"... pääsee tekemään itse siis kiehisen ja sytyttämään nuotion, niin se voi olla jollekin kaupunkilaislapselle tosi kova juttu..."

(Ohjaaja 2)

Merkittävä elämys voi olla toiselle lapselle jo pelkästään se, että ollaan yötä pois kotoa kun toinen lapsi taas kokee elämyksiä vasta suuremman mittakaavan seikkailuista.

4.2 Elämys- ja seikkailupedagogiikka

Seikkailu ja elämys ovat nykyään laajalti käytettyjä termejä, joilla ei välttämättä ole minkäänlaista yhteyttä oppimiseen, kasvuun tai koulutukseen. Termien käyttö on aina hankalaa ja varsinkin vieraista kielistä käännettäessä sanat voivat muuttaa merkitystensä. Sana "pedagogiikka" kuitenkin liitetään kasvatukseen ja sitä käytettäessä "seikkailu" tai "elämys" -sanojen yhteydessä voidaan käsitettä rajata jo hiukan. Seikkailu- tai elämyspedagogiikka on kuitenkin käsitteenä laaja ja sitä voi määritellä monin tavoin.

"Elämyksen tekeminen tietoiseksi ja merkittäväksi itselle ja toisille on elämyspedagogiikan tärkein tehtävä, muutoin elämys jää muistoihin vain elämyksenä" (Karppinen 2007, 77).

Seikkailua ja elämyksiä voi varmasti kokea myös oppimasta niistä mitään. Elämyksestä voi jäädä mukava muisto, mutta jotta siitä voisi jäädä jotain muutakin, tulee toiminnalla olla tavoite ja sen merkitystä pohtia ja reflektoida. Seikkailukasvatusalan ammattilaisyhteisö, Association for Experiential Education -järjestö (2012) määrittelee seikkailukasvatuksen tai kokemuksellisen oppimisen toimintaperiaatteita mm. seuraavalla tavalla: Oppimista tapahtuu, kun kokemuksia reflektoidaan ja analysoidaan ja oppijan tulee itse olla aktiivinen (kysellä, tutkia, kokea...) koko prosessin ajan. Ihmissuhteiden (omaan itseensä sekä muihin) kehittymistä tuetaan ja kokonaisvaltainen sitoutuminen (sosiaalinen, emotionaalinen, fyysinen...) tuottaa tunteen, että oppiminen on autenttista.

Ohjaajan tai kasvattajan taas on erityisesti kiinnitettävä huomiota mm. seuraaviin seikkoihin:

Tärkeätä on sopivien haasteiden asettaminen sekä fyysisen ja henkisen turvallisuuden varmistaminen. Kasvattaja tunnistaa ja rohkaisee spontaaneja oppimistilaisuuksia sekä mahdollistaa oppimisen luonnollisista seurauksista, virheistä sekä onnistumisista. (AEE 2012.)

Elämys- ja seikkailupedagogiikan periaatteiden pohjalta toimintaa nuorille suomessa järjestää mm. Outward Bound Finland ry ja Avartti -nuoret sen tekevät! -ohjelma (The International Award for Young People).

4.3 Oppimiskäsitykset

Jokainen oppii tavallaan. Lapsesta saakka opimme eri paikoissa ja eri tavoin. Kulttuuriset elinolomme ja tavat joilla opimme, ovat riippuvaisia toisistaan (Vauras 2004, 33). On monia erilaisia oppimisympäristöjä ja -kulttuureja. Esimerkiksi koti, leikkipuisto ja koulu. Koulussakin voimme oppia moni eri tavoin. Toinen oppii paremmin luki- malla, toinen kuuntelemalla. Joku muistaa tunneilla käydyt keskustelut ja joku muistaa kaiken ylös kirjoittamansa. Tapoja ja tekniikoita oppia ja opettaa on yhtä monta kuin oppijoita ja opettajia. Seuraavassa keskityn tarkastelemaan kokemuksellisesta ja konstruktivistista oppimiskäsitystä. Perustana on idea, että uusia tietoja ja taitoja opitaan niitä kokemalla ja tietoa uudestaan rakentamalla.

Oppimiselle, osaamiselle ja ymmärtämiselle tarvitaan aikaa. Koulun opetuskäytäntö- jen suunnitteluun tarvitaan paljon työtä ja onkin syytä miettiä, miten koulussa saadaan taattua tarpeeksi aikaa ajattelulle, oivaltamiselle, päättelylle ja soveltamiselle. (Vauras 2004, 36.)

4.3.1 Konstruktivistinen oppimiskäsitys

Konstruktivismiin perusajatuksena on, nimensä mukaisesti tiedon rakentaminen. Oppijalle tieto ei siis vain siirry, vaan se tulkitaan ja rakennetaan itse uudelleen omien aikaisempien tietojen, käsityksien ja kokemusten pohjalta. Olennaista on oppia tuttujen ilmiöiden uusia tulkinta- ja jäsenystapoja, ei niinkään uusia tietoja. (Kupias 2000, 8.) Haastattelemani opettaja sanoikin suoraan, ettei hän yritäkään opettaa leirikoulussa uusia asioita, vaan löytää uusia tapoja käsitellä jo opittuja asioita (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011). Konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaakin opitun siirtämistä uusiin, erilaisiin tilanteisiin. Oppimisessa myös sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen osa. Kun omista käsityksistä ja ratkaisuista keskustellaan vastavuoroisesti perustellen ryhmässä, voidaan kyseenalaistaa oletuksia ja ajattelua sekä oppia muilta (Kupias 2000,10.)

Oppimisprosessissa keskeistä on oppijan aktiivisuus (Luukkainen & Pyysiäinen 2004, 29).Motivaation merkitys oppimisessa korostuu konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä. Jokaisella on omanlaisensa oppimistyyli, -menetelmät, ja -strategiat, jotka muodostavat oppimisorientaation. Kun *ihmisenä kasvamisen* (opintosuunnitelman aihekokonaisuudet) tavoitteena on opettaa oppilasta kehittämään itseään oppijana, on kyse kaikkien oppimisorientaation osa-alueiden kehittämisestä. (Luukkainen & Pyysiäinen 2004, 31.)

Konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen liittyy ajatus tiedon muuttuvuudesta ja suhteellisuudesta, joka Kupiaksen mukaan tulisi ottaa huomioon myös opetussuunnitelmissa joustavuuden ja oppijan valmiuksien lisäksi (Kupias 2000, 11.)

4.3.2 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemusten muuttuminen ja laajentuminen on kokemuksellista oppimista. Oppiminen on syklinen prosessi, jonka kokemus, sen reflektointi, käsitteellistäminen ja kokeileva toiminta muodostavat. Uusi oppiminen alkaa kun prosessi tuottaa jälleen uusia kokemuksia. Oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena sopeutumisena ja keskeistä siinä on niin sosiaalinen kuin persoonallinenkin kasvu sekä oppimissyklin reflektioiva vaihe. (Kupias 2000, 16.)

Kokemukselliseen oppimiseen yhdistetään monesti *learning by doing* -oppimistapa, eli tekemällä oppiminen. Joidenkin asioiden *tekemällä oppiminen* ei kuitenkaan välttämättä tarvitse reflektiota, joten se poikkeaa kokemuksellisesta oppimisesta. Sosiaalis-emotionaalista ulottuvuutta ei kaikessa oppimisessa kuitenkaan tarvita. (Karppinen & Latomaa 2007, 12.)

Tavoite ohjaa toimintaa ja oppimista säätelee oppijan toiminta. Oppijan toimimista tulisi suunnata mielekkäillä tavoitteilla ja tehtävillä. (Kupias 2000,14.) Toiminnan välityksellä opitaan toimintaa varten. Aktiivisuus on edellytys tehokkaalle oppimiselle (Kupias 2000, 8). Jonglöörauksen opetteleminen kirjasta ohjeita lukemalla ei todennäköisesti tuota hyviä oppimistuloksia ilman fyysistä tekemistä ja kokeilemista.

5 ELÄMYKSELLINEN KOULUKASVATUS

5.1 Oppimisympäristö

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (2004) sanotaan että oppimisympäristön pitäisi tukea niin opettajan ja oppilaan välistä kuin oppilaiden keskiä vuorovaikutusta. Hyvän oppimisympäristön tavoitteena on myönteinen ilmapiiri joka on kiireetön, avoin ja rohkaiseva. Vastuu siitä on opettajalla ja oppilailta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 18.)

Vuorovaikutus ympäristön kanssa on keskeinen tekijä oppimisessa. Usein oppimiseen liittyy ulkoiset työvälineet, dialogi ja osallistuminen yhteisöihin ja toimintakulttuureihin. Oppiminen ei siis ole vain mielen sisäinen tapahtuma yksittäisellä oppijalla. (Lehtinen 2004, 52.) Kupiaksen (2000) sanoin:

" Oppiminen sisältää vuorovaikutuksen yksilön ja ympäristön välillä.

Opittu tieto on sosiaalisen ja persoonallisen tiedon vuorovaikutuksen tulos. " (Kupias 2000,18).

Opettajan työ on monipuolistunut oppimisympäristön korostamisen myötä. Opettaja ei vain opeta, vaan kehittää oppimista tukevan ympäristön, järjestää ja kokoaa oppimiseen vaikuttavat tekijät. Fyysisellä ja materiaalisella toimintaympäristöllä on keskeinen merkitys ja sillä myös korostetaan kulttuurista näkökulmaa opetuksessa. (Lehtinen 2004, 52-53.) Vuorovaikutus eri ihmisryhmien ja ympäristöjen välillä vaikuttaa oppilaan toimintaan. Vuorovaikutusta säätelee myös fyysinen oppimisympäristö, jolla on suuri merkitys oppimisprosessille. (Ikonen & Virtanen 2003, 155.)

5.2 Elämykset ja seikkailu koulussa

Elämys voidaan käsittää vuorovaikutustapahtuman tavoitteena, kun se liitetään opetukseen ja kasvatukseen (Karppinen 2007, 79). Oppiminen on vuorovaikutuksen tulos; oppilaan pitää haluta oppia. Koulu ole ainoa oppimisympäristö ja jokaisella on omanlaisensa oppimisprosessi. (Aineslahti 2009, 53.) Opettajan tulee tukea oppilaiden välistä laadukasta vuorovaikutusta sosiaalisella oppimisympäristöllä ja esimerkiksi yhteistoiminnallisilla pedagogisilla lähestymistavoilla. (Ikonen & Virtanen 2003, 156.)

Elämuspainotteista toimintaa ja opetusta voi toteuttaa koulussa monin eri tavoin. Esimerkiksi erilaiset tapahtumat, retket sekä leirikoulut ovat osa koulussa tapahtuvaa elämyksellistä oppimista. Useisiin aisteihin sekä tunteisiin vaikuttavien työskentelytapojen käyttöä kouluissa tulisi rohkaista (Karppinen 2007, 80). Elämyspedagogiikassa opettajan täytyy mahdollistaa tilaisuus kokonaisvaltaiseen ja epämuodolliseen oppimiseen (Karppinen 2007, 95).

Oppimista voi tapahtua myös koulun ulkopuolella. Erilaiset oppimisympäristöt mahdollistavat oppimisen motivoivilla ja monipuolisilla toimintatavoilla. Niin oppilaat kuin opettajatkin liittyvät koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin myönteisiä mielikuvia ja ne muistetaan pitkään. Esimerkiksi leirikoulut ja retket ovat usein koulun kohokohtia oppilaille ja monet opettajatkin kokevat ne myönteisinä oppimistilanteina (Cantell 2010, 238-240.)

Aiemmin peruskoululaissa oli määritelty, että koulun ulkopuolella annettavaa opetusta sai olla 10 työpäivää kouluvuodesta. (Niinikuru & Pässilä 1992, 5.) Leirikoulu saattaa olla kirjattu koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan. Joissakin kouluissa leirikoulut on rajattu lähialueen tai kotimaan kohteisiin, kun taas pitkää kieltä opiskelevat saattavat lähteä leirikouluun opiskeltavan kielen esiintymisalueelle. (Cantell 2010, 246-247.)

Luokan ulkopuolella tapahtuva opetus voi tarjota oppimiselämyksiä siinä missä luokkaopetuskin. Toimintaa ei voida suunnitella tarkasti, sillä muutoin saatetaan menettää nämä epäviralliset elämyspedagogiset tapahtumat. Olennainen ero luokassa tapahtuvaan oppimisajatteluun on aktiivisuus, toiminta ja suurempi ilmaisumahdollisuus. Yhdessä refleктоimalla voidaan elämyksestä rakentaa oppimiskokemus. (Karppinen 2007, 94-95.) Sosiaalisesti organisoitu, tavoitteellinen toiminta tähtää kasvatettavan ja ympäristön sekä käytännön ja teorian vuorovaikutukseen (Kinnunen & Lindroos 1997, 38).

Kuten Karppinen (2007) kertoo tutkimuksensa esimerkeissä, luokan ulkopuolisessa ympäristössä oppilaat ja opettaja voivat kokea monenlaisia tilanteita, yksilöllisiä ja yhteisöllisiä elämyksiä. Elämyksellisesti voidaan kokea sosiaalisia, fyysisiä ja psyykkisiä tapahtumia; sydämen, pään ja käden avulla. (Karppinen 2007, 76.) Leirikoulu on yksi erittäin hyvä esimerkki koulun ulkopuolella tapahtuvasta elämyksellisestä, aisteja monipuolisesti hyödyntävästä oppimisesta. Keskustelun ja arvioinnin kautta saadaan elämyksille mielekkäitä merkityksiä (Karppinen 2007, 76).

5.3 Opetussuunnitelma ja elämyksellisyys

Olennaista opettajan tehtävissä on tukea oppilaan henkistä kehitystä ja ja tarjota älyllisiä haasteita. (Luukkainen & Pyysiäinen 2004, 27.) Tunteiden ja elämysten käsittely kuuluu opetussuunnitelmaan, sillä niiden merkitys on ratkaiseva yksilön kasvun ja oppimisen kannalta. Akateemisuuden vastapainoksi tarvitaan merkityksellisiä elämyksiä joiden avulla voi kokea oppimisen ja kehittymisen tunteita. Riippuu opettajan kasvatusasenteista ja arvoista, millä tavoilla hän pyrkii oppimiselämyksiin työssään. (Karppinen 2007, 77-78.)

Pro gradu -tutkielmassaan Kinnunen ja Lindroos (1997) ehdottavat, että leirikoulua voisi pitää koulussa yhtenä pedagogisena vaihtoehtona pelkän täydentävän metodin sijasta. Pedagogisten ja sosiaalisten näkökulmien myötä ovat leirikoululla mahdollisuudet opetussuunnitelman kasvatustavoitteiden toteuttamiseen, opetusmenetelmien ja oppimisen tasolla. (Kinnunen & Lindroos 1997, 43.) Oppimiseen vaikuttaa oleellisesti yksilölliset edellytykset. Opetussuunnitelma on monimerkityksinen asiakirja, joka ei usein huomioi yksilöllistä oppijaa. (Ikonen 2003, 97.) Eri kouluissa on toki erilaiset opetussuunnitelmat ja niissä voidaan painottaa tiettyjä asioita, jotka voivat liittyä esimerkiksi koulun ulkopuoliseen opetukseen, retkiin tai leirikouluun. Opettajalla on suuri valta siinä, missä ja miten opetusta toteutetaan ja kuinka paljon esimerkiksi elämyksellisiä elementtejä opetuksessaan haluaa käyttää. Vaikeutta opetuksen toteutuksen suunnitteluun tuo kuitenkin monet erilaiset oppijat ja oppimistyyli. Kaikki opetusmenetelmät eivät sovi kaikille oppijoille ja opettaja joutuukin löytämään ryhmälle sopivat menetelmät. Haastattelemani opettaja kertoi käyttävänsä paljon ilmaisullisia menetelmiä opetuksessa, esimerkiksi näytelmien tekoa historian opetuksessa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2012.)

5.3.1 Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Aihekokonaisuuksien tavoite on tehdä opetuksesta eheää. Oppiaineiden välinen yhteistyö antaa mahdollisuuden tarkastella eri oppiaineiden näkökulmista samaa ilmiötä. (Loukola 2004, 161.) Leirikoulun puitteissa onkin hyvä panostaa juuri aihekokonaisuuksiin, sillä työskentelytavat voivat olla monipuolisempia ja suosia useampien aiheiden vuorovaikutteista käsittelyä. Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on korostaa kasvatuksellisia ja koulutuksellisia yleisiä päämääriä sekä ohjata rakentamaan kokonaisuuksia ja tarkastelemaan ilmiötä eri tiedonalojen näkökulmista. Opetussuunnitelmassa aihekokonaisuuksien tulee näkyä koulun toimintakulttuurissa ja ne tulee sisällyttää yhteisiin tapahtumiin sekä yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004, 38).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004), aihekokonaisuudet ovat seuraavat:

- # ihmisenä kasvaminen
- # kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- # viestintä ja mediataito
- # osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys
- # vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- # turvallisuus ja liikenne
- # ihminen ja teknologia

(Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004, 38-42).

Haastattelujeni perusteella leirikoulussa voidaan käsitellä minkä tahansa aihekokonaisuuksien asioita. Vahvimpina mainittiin kuitenkin ihmisenä kasvaminen, jonka aihekokonaisuuden keskeisiin sisältöihin kuuluu muun muassa sosiaalinen kasvu, toisten huomioon ottaminen ja yhteistoimintatavat. Näitä kaikkia tulee leirikoulussa harjoiteltua paljon; ohjelmaa ja toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan ryhmätyön keinoin. Uudet ja erilaiset tilanteet vaativat ehkä myös toisenlaista sosiaalista tilannetajua ja kanssakäymistä. Myös viestintään, turvallisuuteen ja ympäristöön liittyviä seikkoja voidaan hyvin sisällyttää leirikoulussa tehtäviin toimintoihin. Yksi opettaja mainitsi mm. liikennekäyttäytymisen ja -sääntöjen opettelu käytännössä, esimerkiksi pyöräilyretkellä.

6 LEIRIKOULUN JÄRJESTÄMISESTÄ JA JÄRJESTELYISTÄ

6.1 Vaihtoehdot ja valinnat

Koska leirikoulu ei ole osa koulun toimintaa, leimaa sitä ylimääräinen työ, organisointi ja raha. Koulu antaa mahdollisuuden lähteä leirikouluun, mutta varainkeruu ja muut järjestelyt ovat kokonaan oppilaiden vanhempien vastuulla. Toisaalta, koulu voi myös halutessaan ottaa leirikoulun virallisesti osaksi opetussuunnitelmaansa, jolloin se rohkaisee opettajia sekä vanhempia sitoutumaan ja panostamaan prosessiin. Toinen haastatelluista opettajista tiesi koulun, jossa leirikoulu on kirjattu osaksi opetussuunnitelmaa. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Leirikouluja voidaan järjestää lukuisissa eri paikoissa. Ulkomaan leirikoulut pois lukioiden voidaan leirikoulu järjestää esimerkiksi luonnonpuistoissa, koulutuskeskuksissa, seurakuntien leirikeskuksissa tai retkeilymajoissa jne. Valintoihin vaikuttaa luonnollisesti raha, mutta myös opettajien aikaisemmat leirikoulukokemukset sekä omat suhteet ja kontaktit yhteistyötahoihin.

Leirikoulun järjestäminen vaatii opettajalta paljon ylimääräistä työtä. Työn raskautta lisää paikan päällä valvominen, organisoiminen ja vastuun kantaminen. Opettaja voi kuitenkin halutessaan kieltäytyä osallistumasta leirikouluun, sillä osallistuminen ja leirikoulun järjestäminen ei ole pakollista (Cantell 2010, 241–242.) Idea ja ehdotus leirikouluun lähtemisestä voi kuitenkin tulla usein opettajalta, jolla on aiempia hyviä kokemuksia tai joka haluaa leirikoulua työssään käyttä.

Haastattelemani opettajat olivat halunneet tuoda luokkansa leirikouluun, huolimatta ylimääräisestä työstä ja lähes vuorokauden ympäri ulottuvasta työajasta. He kokevat leirikoulun tärkeänä ja merkityksellisenä koko luokan yhteen nitoutumisen mahdollisuutena sekä oppilaiden yksityisten kokemusten ja kasvun paikkana.

6.2 Suunnitteluprosessi

Leirikoulun suunnittelu ja organisointi tulee aloittaa hyvissä ajoin. Usein päätös leirikouluun lähtemisestä tehdään jopa kaksi vuotta ennen leirikoulun suunniteltua ajankohtaa ja varainkeruu aloitetaan jo tällöin. Suunnitteluvaiheessa leirikoululle asetetaan tavoitteet, valitaan kohde sekä tehdään hallinnolliset ja taloudelliset valmistelut. Aikaisessa vaiheessa on syytä myös aloittaa ohjelman suunnittelu ja mahdolliset materiaalihankinnat. (Kinnunen & Lindroos 1997, 12.)

Leirikoulun suunnittelussa mukana on opettaja, oppilaat ja heidän vanhempansa. Kaikki osapuolet on hyvä saada osallistumaan aktiivisesti alusta asti, jotta projekti ei kaadu hankaluuksiin joita toimimaton yhteistyö saattaa aiheuttaa. (Selkämö 2001, 12.) Yksi syy siihen, ettei leirikouluun lähdetä, voi olla se ettei vanhemmat verkostoidu ja näin ollen varainkeruu ei onnistu. (Haastattelu 4/4 2011.)

Mutta voitaisiinko jo aiemmassa vaiheessa olla yhteydessä leirikoulukohteen tai siellä työskentelevien ohjaajien kanssa? Ohjaajien näkemys on, että on ajoittain hankalaa, jos he eivät ole lainkaan suunnittelussa mukana. Jos esimerkiksi vanhemmat valitsevat ohjelmat, eivätkä tarkkaan ymmärrä niiden rakennetta tai mahdollisuuksia, ei niistä välttämättä saada kaikkea mahdollista irti. Ohjaajat toivoisivatkin ehkä enemmän yhteistyötä opettajien kanssa, koskien esimerkiksi ohjelmasisältöjen tavoitteita. (Ohjaajat, haastattelut 1/4 & 2/4 2011.)

Leirikouluun lähteminen edellyttää myös useita virallisia toimenpiteitä, esimerkiksi lupalappujen allekirjoittamista sekä turvallisuussuunnitelmien tekoa. Turvallisuusasioista nousi haastatteluissa monia seikkoja esiin, niistä enemmän omassa luvussaan.

6.3 Käytännön järjestelyt

6.3.1 Varainhankinta

Varojen hankkiminen leirikoulun järjestämiseen on oppilaiden vanhempien vastuulla. Vanhemmat täytyy tehdä tiivistä yhteistyötä sekä keksiä ja toteuttaa erilaisia varainhankintakeinoja. Opettajaa saattaa myös harmittaa, ettei pääse osallistumaan yhteiseen projektiin:

"...Et siel on niinku semmoset säännöt, et vanhemmilta täytyy tulla joku yhdistys tai joku systeemi että, ne kerää kaiken ja opettajalle ei saa niinku.. opettaja ei sais oikeestaan niinku tehdä mitää..."(Opettaja 1)

Keinoja rahoituksen hankkimiseksi voi olla esimerkiksi myyjäiset, kirpputorit tai tapahtumien järjestäminen. Rahanhankintaprojekteissakin voidaan harjoitella yhteistyötaitoja ja vastuunjakamista. (Kinnunen & Lindroos 1997, 12-13.) Luokat voivat esimerkiksi järjestää diskon, kuten toisen haastatteleman opettajan luokka oli tehnyt. (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011.)

Joillain vanhemmista tai huoltajista saattaa olla kontakteja leirikoulun toteuttamiseen liittyviin tahoihin, esimerkiksi kuljetus- tai majoituspalveluihin. Ulkopuolista sponsoroimista leirikoululle saattaa siis löytyä vanhempien kontaktien kautta. Myös vanhempien omia ammatteja, harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita voidaan hyödyntää. (Niinikuru & Pässilä 1992, 7.)

Esimerkiksi haastattelemani opettaja (Opettaja 2, haastattelu 4/4. 2011) kertoi erään oppilaansa vanhemman järjestäneen luokan muonituksen eräässä leirikoulussa, sillä tämä oli ammatiltaan kokki.

Budjetti leirikoululle ei välttämättä ole suuri. Leirikoulu voidaan toteuttaa pienellä tai suurella budjetilla, riippuen luokan innokkuudesta varainkeruuseen ja tavoitteista leirikoulun suhteen. Leirikoulun suurimpiin kustannuseriin kuuluu usein majoitus ja kuljetus. Harkitsemalla tarkkaan eri majoitus- ja kuljetusvaihtoehtoja sekä kilpailuttamalla niitä tarjoavia yrityksiä voidaan säästää paljon rahaa. (Niinikuru & Pässilä, 15.) Molemmilla haastattelemistani opettajista oli kokemusta ns. itse järjestetyistä leirikouluista sekä valmiimmista paketeista ja ohjelmapalveluista eri leirikeskuksissa. Molemmat kallistuivat pienemmän budjetin leirikoulujen puolustajaksi, vedoten mm. yhdessä oppilaiden kanssa ohjelmien suunnittelun kasvatuksellisuuteen. Alla kaksi kommenttia opettajilta leirikoulun budjeteista:

"...Ja sit nää on menny näin kamalan kalliiks. Ja vanhemmat aina vaan haluu..mitä kauemmaks ja mitä mitä niinku hienompaan paikkaan päästään, mitä enemmän maksaa sen parempi. Ku pienellä rahalla tekis lähempänä ja paljo semmosen persoonallisemman ja lapsille niinku sopivamman. ... Menee kaupalliseks."(Opettaja 1)

*Elikkä leirikoulun voi tehdä ihan tosi pienellä rahalla.
Ja sit ne lapset tekee ne ohjelmat, mikä must on ihan hirveen tärkeä juttu. Se on se pedagogist, täst meilt puuttuu se, mikä mua vähän riehoo..." (Opettaja 2)*

6.3.2 Yhteistyö

Yhteistyö, moniammatillisuus, verkostoituminen, yhteisöllisyys ja kumppanuus ovat suosittuja termejä myös koulumaailmassa. Termien käyttö on kuitenkin hankalaa, kun koulu jo sinänsä on niin suuri käsite ja yhteydessä niin moneen asiaan. Yhteistyöstä koulun kanssa tulee mieleen ongelmatilanteet (esimerkiksi oppilashuolto tai viranomaiset), kolmas sektori (kerhotoiminta) ja yhteistyö kotien (vanhempien) kanssa. Opetuksen järjestämisen yhteydessä yhteistyöstä ei niin paljoa puhuta. Opetussuunnitelman perusteissa ei yksittäisten oppiaineiden kohdalla ole mainintoja yhteistyöstä. Kunta- ja koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa voidaan olla tarkempia, voidaan esimerkiksi sopia yhteistyöstä paikallisten museoiden kanssa. Oppimisympäristö laajenee ja koulun ulkopuolelta voi löytyä monipuolista pedagogiikkaa ja osaamista. (Mäensivu 2004, 101–104.)

Toiminnan suunnittelu ja logistiikka liittyen koulun ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen voi olla hankalaa ja viedä paljon aikaa. Yhteistyö koulun niin koulun sisällä kuin sen ulkopuolellakin voi helpottaa. Opettajan apuna voi toimia esimerkiksi koulunkäyntiavustaja tai nuoriso- tai seikkailuohjaaja, joka voi auttaa jotain tiettyä erityistaitoa vaativissa tehtävissä. (Karppinen 2007, 95.)

Koulun ja kodin yhteistyö leirikoulun järjestämisessä on luonnollisesti keskeisessä asemassa. Varainhankinnan järjestämisen lisäksi vanhemmat voivat olla mukana leirikoulussa auttamassa esimerkiksi valvonnassa, kuljetuksissa tai muissa asioissa, joissa vanhemmilla voi olla kokemusta ammattinsa tai harrastuneisuutensa puolesta. Laajemmin käsittäen yhteistyö myös tukee perusopetuslakia (1998) jonka mukaan opetuksen järjestämisessä tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. (Perusopetuslaki 1998, §3.)

7 LEIRIKOULUN AIKANA

7.1 Ohjelmasisältö ja vapaa-aika

Käytännön työssä ja sisällön suunnittelussa ohjaajat kokivat haasteina kovin suuret tai kovin eritasoiset oppilasryhmät. Myös erityisen haastavat oppilaat, joiden mahdollisesti häiritsevä käytös vaikuttaa koko ryhmän toimintaan, mainittiin. Leirikoulun ohjelmasta voi vastuu olla kokonaan leirikeskuksella näin valittaessa, mutta usein luokat suunnittelevat yhdessä ainakin jotain ohjelmaa leirikouluun, esimerkiksi iltaohjelmaa tai valinnaista vapaa-ajan pelejä.

Leirikoulu on sekin koulua, joten ohjelmien sisällöissä tulee olla opetussuunnitelman tavoitteita. Ohjaajat kuvaavat leirikoulun ohjelmasisällön ja koulun tavoitteiden kohtaamista mm. seuraavasti:

”...eli me ollaan niinku katottu sitä opetussuunnitelmaa ja sitten meidän ohjelmat on osa suunniteltu vähän sen mukaan..”(Ohjaaja 1)

” Meil on niinku auki kirjottu oikeestaa kaikki ohjelmat, että mitkä niis on tavoitteet ja sisällöt. Et siin ois aina niinku joku punanen lanka siin toiminnas... et se ei ole vaan mitään niinku päätöntä pelaamista...” (Ohjaaja 2)

Leirikoulun ohjelmassa voi olla opiskelun ohessa aivan hyvin pelailua, saunomista ja yhdessäoloa, kunhan koko leiri ei ole ainoastaan leikkimistä.

”Mul on kaikki opetuksellisia. Mä inhoon niitä mihin lähetään vaan sillain että: hauskanpitoon.”

-sanoi haastattelemani opettaja leirikoulun sisällöstä. Luovat menetelmät sopivat hyvin leirikouluun ja oppimistavoitteet tulee pitää kohtuullisina.

*” Siis akateemiset jutut täytyy täällä pyöristää. Se on ihan selvä.
Sä et voi niinku ajatella et sä etenet matikassa... ”*

-sanoi toinen opettaja. (Opettajat, haastattelut 3/4 & 4/4. 2011.) Myös vapaa-aika ja tietynlainen rentous on iso osa leirikoulua. Yhdessä tekeminen, yhteishengen kohottaminen ja uusien puolien oppiminen itsessä ja toisissa koetaan kuitenkin loppujen lopuksi tärkeämpänä ja luontevampana osana leirikoulua kuin ainekohtaiset oppimäärät.

Perusideana voisi pitää kaikkea kohtuudella -ajatusta. Ei liian täyteen ahdattuja aikatauluja tai vaihtoehtoisesti pelkästään vapaata oleskelua ilman ohjattua toimintaa. Kuten haastattelemani ohjaaja tiivistäi hyvän leirikoulun sisällöstä:

”Sopivast ohjelmaa, sopivast vapaa-aikaa ja hyvät ruoat väliin.”
(Ohjaaja 2)

Leirikeskuksissa pyritään kehittämään toimintaa jatkuvasti. Ohjaajien palaverissa sovitaan yhteiset säännöt. Ohjaajat voivat esittää uusia ideoita ohjelmasisältöihin ja jos ehdotukset yhteisesti hyväksytään, ne otetaan mukaan ohjelmiin. Ohjelmasisältöjä muokataan myös saatujen palautteiden pohjalta, jotka pyydetään osallistuvilta ryhmiltä kirjallisina leirikoulun lopussa. Myös toimintojen aikana saatu sanaton palaute ja osallistujien tarkkailu antaa ohjeita toimintojen mahdolliseen parantamiseen. (Ohjaaja 1, haastattelu 1/4. 2011.)

7.2 Turvallisuus

Turvallisuus ja liikenne -on yksi perusopetuksen opetussuunnitelman aihekokonaisuuksista. Sen päämääränä on opastaa oppilasta vastuulliseen käyttäytymiseen ja auttaa ymmärtämään turvallisuuden psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 42.)

Turvallisuusasiat ja varotoimenpiteet on hyvä olla hallussa hyvissä ajoin ennen leirikouluun lähtöä. Ainakin osalla, jos ei kaikilla mukaan tulevista aikuisista tulee olla ensiaputaidot halussa ja tietenkin täytyy selvittää etukäteen vierailupaikkakunnan terveyskeskuksen sijainti. (Niinikuru & Pässilä 1992, 20.) Turvallisuuksuunnitelmat on myös oltava tehtynä. Toisen haastattelemani opettajan mielipide tosin oli, että kouluilla ollaan ehkä liiankin pelokkaita turvallisuusasioissa ja riskit minimoidaan niin, ettei lähdetä leirikouluun ollenkaan. (Opettaja 1, haastattelu 3/4. 2011.)

Turvallisuusasiat luonnollisesti korostuvat, jos koulua käydään tutun ja turvallisen luokkaympäristön ulkopuolella. Yksi turvallisuus ja liikenne -aihekokonaisuuden tavoitteista on, että oppilas oppii toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 42.) Esimerkiksi luokan kanssa tehtävät retket ja ulkoilu koulun välittömän pihapiirin ulkopuolella ovat hyviä keinoja harjoitella näitä taitoja. Haastattelemani opettaja mainitsikin, että luokan kanssa tehdyt pyöräilyretket ovat olleet erinomaisia tilaisuuksia opetella liikennesääntöjä (Opettaja 1, haastattelu 3/4. 2011).

Kasvu tarvitsee turvallista ympäristöä. Kehittyminen edellyttää henkisen turvallisuuden lisäksi myös fyysistä turvallisuutta. Turvallisessa ympäristössä voidaan oppilasta ohjata vastoinkäymisten ja vaikeuksien turvalliseen, kasvattavaan kohtaamiseen. (Luukkainen & Pyysiäinen 2004, 32.)

Turvallisuus on laaja-alainen kokonaisuus. Turvallisuus-ajattelu on osa ohjaajan kaikkea toimintaa. Turvallisuus-ajattelu ilmenee suunnittelussa, riskien kartoittamisessa ja se on mukana kaikessa seikkailullisessa toiminnassa, se on jatkuvaa turvallisuuden arviointia. Ohjaajan täytyy työssään huomioida fyysisen turvallisuuden lisäksi myös psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. (Lehtonen ym. 2007, 134.)

Haastateltavani tosin myös kritisoivat liiallista arkailua ja ns. "yltiöturvallisuutta". Riskit toki minimoidaan ja turvallisuus suunnitelmat täytyy tehdä. mutta kaikkeen mahdolliseen on kuitenkin mahdotonta varautua. Toinen ohjaaja toivoi, että myös vanhemmat suhtautuisivat leirikouluun positiivisesti, eivätkä aina pelkäisi pahinta. (Ohjaaja 1, haastattelu 1/4. 2011.)

7.3 Oppiminen leirikoulussa

Kuten Niinikuru & Pässilä (1992) teoksessaan toteaa, leirikoulussa on hyvä syventää jo opittuja taitoja, alkeita ei sinne kannata lähteä opettelemaan. (Niinikuru & Pässilä 1992, 5.) Leirikoulussa voidaan oppia ja opetella monenlaisia taitoja, jotka yksittäisten kouluaineiden ohella voivat liittyä suurempiin aihekokonaisuuksiin ja opetussuunnitelman tavoitteisiin. Leirikoulussa opetellaan luokan opetussuunnitelman sisältöihin liittyvän ohjelman lisäksi mm. yhteistyötaitoja, itsenäistymistä ja vastuunkantoa. Sosiaalinen kasvaminen ja yhteisöllisyys ovat myös tärkeitä oppimisen kohteita leirikoulussa. (Opettajat, haastattelut 3/4 & 4/4. 2011.)

Leirikouluympäristössä esiintyy paljon tahatonta oppimista (tacit learning) ja se on usein tilannesidonnaista. Leirikoulussa on omanlaisensa tunnelma ja yhteisöllisyyden kokemusta pidetään vielä tärkeämpänä kuin oppimiskokemuksia. (Aineslahti 2009, 225.) Ohjaajien ja opettajien tulisikin käyttää hyväkseen spontaaneja, luonnollisia oppimistilanteita (AEE 2012.)

7.3.1 Oppilaiden ja opettajien välinen suhde

Yhtenä tärkeänä seikkana haastatteluista nousi esiin ihmissuhteiden monipuolistuminen ja kehittyminen leirikoulun aikana. Niin opettajat kuin ohjaajatkin mainitsivat leirikoulun olevan oiva paikka saada uutta näkökulmaa opettajan ja oppilaiden välille. Haastattelemani opettajan kokemuksen mukaan leirikoulun aikana opettajan ja oppilaiden välinen suhde kehittyy. Oppilaat oppivat tuntemaan opettajan uudella tavalla ja päinvastoin.

” Se on ihan oikeesti oleellinen juttu.”(Opettaja 2)

Myös leirikeskuksella työskentelevän ohjaajan ja osallistuvan lapsen välisellä suhteella voi olla erityinen merkitys:

”Ja sitten uudet ihmiset, uudet ohjaajat, se on niinkuin toinen haaste, joka on äärimmäisen kasvattava mun mielestä. Ja ne ohjaajat ottaa lapsen uutena ihmisenä..”(Ohjaaja 1)

8 LEIRIKOULUN JÄLKEEN

8.1 Jälkityö

Leirikoulun jälkityöhön liittyy monia seikkoja. Leirikoulun jälkeen on tärkeää reflektoida ja jakaa kokemuksia. Kaikkien osallistuneiden kesken on myös hyvä arvioida leirikoulun onnistumista sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamista (Kinnunen & Lindroos 1997, 13.) Jälkityöskentelylle on monia erilaisia tapoja, esimerkiksi lehden tekeminen tai ainekirjoitus. Aiheeseen palaaminen leirikoulun loputtua voi auttaa syventämään jo opittua tietoa. Erilaisia työskentelytapoja hyödyntämällä myös opettaja voi saada lisätietoa oppilaiden kokemuksista ja oppimisesta (Selkämö 2001, 15–16.) Parhaimmillaan leirikoulu voi olla unohtumaton oppimis- ja elämäkokemus niin oppilaille kuin opettajillekin.

8.2 Reflektio ja siirtovaikutus

Kokemukselliselle oppimiselle reflektointi on keskeistä. Aktiivisella, jatkuvalla itsearvioinnilla on suuri merkitys tiedon muodostamisessa. Reflektion avulla kokemuksesta voi tulla oppimiselle merkityksellinen. (Kupias 2000, 18.) Itsereflektion avulla voi saada omasta minästään uutta tietoa ja sitä kautta kehittää ajatteluaan johdonmukaisemmaksi ja itseään paremmin mukautuvaksi sosiaaliseen yhteisöön. (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 68.) Reflektointiin ja koettujen asioiden käsittelyyn voi käyttää monia keinoja, itsenäisesti sekä ryhmän kanssa tehtäviä. Opettajat mainitsivat mm. oppimispäiväkirjan, raportoinnin ja leirilehden tekemisen menetelminä käsitellä leirikoulun tapahtumia. Leirilehti onkin varmasti hyvin yleinen keino koota koko leirikoulun tapahtumat yhteen ja siitä saa jokainen itselleen konkreettisen muiston. Leirilehden työstävät oppilaat yhdessä.

Toinen opettaja korosti keskustelun merkitystä ja avoimuutta. Hän kertoi, että he rauhoittuvat, antavat molemminpuolista palautetta ja keskustelevat ryhmän kanssa joka ilta päivän tapahtumista ja minkälaisia tunteita ne olivat lapsissa herättäneet.

"...ja kun se on se palautteen antaminen ni on nykypäivänä jopa t yö maailmassa ni pitäs osata käsitellä sitä mitä on tehny ja sit jotenkin ehkä toisin tehdä ja sit aina parannusehdotuksia ja..siis..no kyllä sinä tie dät."
(Opettaja 1)

Oppimiseen liittyy myös siirtovaikutus (transfer) jonka idea perustuu siihen, että opeteltuja tietoja ja taitoja pystytään käyttämään laajemmin ja myös oppimisyhteyden ulkopuolella. (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003,124.) Koulussa tai muissa opetustilanteissa opeteltuja asioita siis pyritään siirtämään jokapäiväiseen elämään ja käyttämään opittuja tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella. Leirikoulu on oppimisympäristönä tavallisesta luokkaopetuksesta poikkeava ja tarjoaa mahdollisuuksia monipuolisiin oppimistilanteisiin. Joidenkin oppimisteorioiden mukaan oppiminen on ennenkaikkea tilannesidonnaista ja siirtovaikutusta voidaan lisätä harjoittelemalla opittuja taitoja mahdollisimman vaihtelevissa oloissa (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003,127). Leirikoulun laajat sovellusmahdollisuudet oppimisessa tukevat tätä aatetta siirtovaikutuksen lisäämiseksi.

9 POHDINTA

Elämyksellisyys voidaan ja tuntuu että myös halutaan liittää yhä useammin myös osaksi koulukasvatusta. Oppimistilanteista ja ympäristöistä halutaan tehdä yhä monipuolisempia ja monitasoisempia. Toiminnalliset, elämykselliset ja luovat menetelmät yleistyvät koko kasvatus- ja koulutusosalalla. Oppimisesta halutaan tehdä elämys, merkittävä kokemus.

Leirikoulu yleisesti ottaen koetaan tärkeänä ja merkityksellisenä ja sillä voi olla positiivisia vaikutuksia varsinkin luokkahenkeen ja oppilaiden väliseen yhteistyöhön. Onnistuessaan leirikoulu voi olla merkittävä oppimiskokemus niin oppilaille, opettajillekin kuin mukana oleville ohjaajillekin. Leirikoulua kuvaavia sanoja poimittuna haastatteluista:

erilaista, merkittävää, hauskaa, tärkeää, monipuolista, kokemus, haastavaa, prosessi, elämys, hyödyllistä, itsenäistävää, sosiaalista, yhteisöllinen

9.1 Leirikoulun mahdollisuudet ja haasteet

Kysyttäessä leirikoulun haasteista ja kompastuskivistä, tuli tietenkin ilmi myös asioita, joista löytyy parantamisen varaa. Verkostoituminen ja yhteistyö on tärkeää leirikoulun järjestämisen ja onnistumisen kannalta. Yhtenä tärkeänä teemana haastatteluissa nousi esiin toive tiiviimmästä yhteistyöstä kaikkien osapuolten kesken, alkaen aina leirikoululaisten vanhempien verkostoitumisesta. Ennakkokäsitykset ja asenteet ovat toinen asia, jotka vaikuttavat jarruttaen työmuodon käyttämiseen. Koulumaailmassa työmuotoa arvostavat haluavat järjestämisen työläydestä riippumatta pitää leirikoulun osana opetussuunnitelmaansa, kun toiset taas näkevät leirikoulun kalliina huviretkenä tai koulutöiden välttelynä. Monen mielessä leirikoulun järjestämisen työläys ja pitkäjänteisyys saattavat peittää alleen mahdolliset positiiviset ja rakentavat vaikutukset ryhmään. Varsinkin opettajan kannalta vaaditaan suurta sitoumusta ja vastuuta lähteä luokkansa kanssa leirikouluun. Leirikoulussa tehtävästä ympärivuorokautisesta vastuusta, työstä ja sitä edeltävästä työlästä prosessista ei opettajalle kuitenkaan erikseen makseta. Taloudellisen kannustimen puute voi olla yksi syy, miksei opettaja halua lähteä leirikouluun. Ylimääräisestä työstä ei saada korvausta.

Erittäin tärkeänä seikkana tekemistäni haastatteluista nousi esiin yhteistyön merkitys. Leirikoulu on monen osan summa ja jos kaikki osat eivät toimi yhdessä, ei leirikouluakaan voi toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Haastattelujen perusteella ilmeni, että etenkin yhteydenpitoa ja joustavuutta osallistuvan ryhmän ja leirikoulukohteen välillä voisi kehittää. Näin pian ammattiin valmistuvana ja muutenkin aiheesta kiinnostuneena en voi olla pohtimatta, josko tällä välillä olisi paikka yhteisöpedagogille? Uskon, että leirikoulu voisi hyvinkin olla erittäin sopiva ja mielenkiintoinen paikka myös yhteisöpedagogille, oli työnantajana sitten koulu tai leirikoulupalveluja tarjoava organisaatio. Joka tapauksessa, kasvun varaa kasvattamisen saralla on varmasti meillä kaikilla.

"...Tää liittyy johonkin ihan hirveen merkittävään asiaan, ihmiseksi kasvamiseen ja.. sitä et siis siihen kun joku sano aikanaan et oppii kattoon silmiin ja oleen reilu ja luonteva. Ei muodollisuudesta niin välii. Opit olee luonteva ihminen. Niin se on must niinku arvokkainta mitä koulu voi opettaa..." (Opettaja 2)

"...mut mun mielestä tärkein asia on se et lähdetään leirikouluun, tehdään se päätös ja sitten tehdään jotain muuta. Mennään ulos." (Ohjaaja 1)

LÄHTEET

- AEE -Accociation for Experiential Education 2012. What is Experiential Education? Luettu 3.4.2012. <http://www.aee.org/about/whatIsEE> Aineslahti, Mervi 2009. Matka koulun kestävän kehittämisen maisemassa.Helsingin yliopisto. Tutkimuksia 295. Helsinki: Yliopistopaino
- Cantell, Hannele 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus.Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa PS-Kustannus Juva: WS Bookwell Oy
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J.& Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu.Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy
- Ikonen, Oiva 2003. HOJKS Teoksessa Oiva Ikonen ja Pirkko Virtanen (toim.) 2003. HOJKS II Yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetussuunnitelmat. Opetus 2000 PS-kustannus Juva: WS Bookwell Oy
- Ikonen,Oiva & Virtanen, Pirkko 2003. Oppimisympäristö ja yksilö Teoksessa Oiva Ikonen ja Pirkko Virtanen (toim.) 2003. HOJKS II Yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetussuunnitelmat.Opetus 2000 PS-kustannus Juva:WS Bookwell Oy
- Karppinen, Seppo J.A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta.Oulu: Oulu University Press
- Karppinen, Seppo J.A 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen.Teoksessa Karppinen, Seppo J.A & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia.Tampere: Juvenes Print
- Karppinen, Seppo J.A & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print
- Kinnunen, Ira & Lindroos, Kirsi 1997. Leirikoulu pedagogisena vaihtoehtona. Suomalaisien oppilaiden ja opettajien näkemyksiä yhteispohjoimaisesta leirikoulusta syksyllä 1996. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Opettajankoulutuslaitos
- Kupias, Päivi 2000. Oppia opetusmenetelmistä Educa-Instituutti Oy Helsinki: Oy Edica Ab
- Lehtinen, Erno 2004. Oppimisympäristöt. Teoksessa Saloranta-Eriksson, Outi & Vitikka, Erja (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus Näkökulmia opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämiseen.Opetushallitus Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy

Lehtonen, Kai & Mäkelä, Eeva & Pulli Kalle 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Karppinen, Seppo J.A & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print

Luokkis.com Luokkaretki- ja leirikouluportaali 2011. Ohjeita leirikouluun. Web-julkaisut Kuopio Oy. <http://www.luokkis.com/index.php?page=leirikoulu>. Luettu 2.1.2011.

Luukkainen, Olli & Pyysiäinen, Markku 2004. Koulu ihmisenä kasvamisen tukijana Teoksessa Loukola, Marja-Leena (toim.) 2004. Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy

Mäensivu, Kirsti 2004. Kumppanuuteen perustuva yhteistyö koulun toimintatapana Teoksessa Saloranta-Eriksson, Outi & Vitikka, Erja (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus Näkökulmia opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämiseen. Opetushallitus Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy

Niinikuru, Leena & Pässilä, Timo 1992. Yhteistyöllä leirikouluun. Jyväskylä: Kirjapaino OMA

Perttula, Juha 2007. Elämyksen merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Karppinen, Seppo J.A & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Perusopetuslaki 21.8.1998/628 3§ Opetuksen järjestämisen perusteet (Luettu 3.4.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>)

Rauste-von Wright, Maijaliisa & Soini, Tiina & von Wright, Johan 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva: WS Bookwell Oy

Saloranta-Eriksson, Outi & Vitikka, Erja (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus Näkökulmia opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämiseen. Opetushallitus Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy

Selkämö, Mikko 2001. Leirikoulu opiskelijan silmin. Luokanopettajaksi opiskelevien kokemuksia leirikouluharjoiteluista syksyllä 2000. Kasvatustieteen pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Opettajankoulutuslaitos

SLY-LFF Suomen leirikoulu yhdistys Lägerskolföreningen i Finland Ry 2011. <http://www.leirikoulut.com/index.htm>. Luettu 13.2.2011.

Vauras, Marja 2004. Oppimiskäsitys Teoksessa Saloranta-Eriksson, Outi & Vitikka, Erja (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus Näkökulmia opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämiseen. Opetushallitus Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy

LIITE 1

Saara Jantunen
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
KN08A

Opinnäytetyö
Teemahaastattelurunko
Suunnitelma
1.4.2011

HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

- Ammatti/työnimike & työpaikka/työtehtävät
- Koulutustausta

KOKEMUKSET / NÄKEMYKSET LEIRIKOULUSTA

- Oma leirikoulukokemus?
 - Ikimuistoisin leirikoulukokemus?
 - Parhaat kokemukset / haasteellisimmat kokemukset?
 - Työkokemuksesi leirikoulutoiminnassa? (useasti?missä roolissa?)
- Mikä on leirikoulu?
 - Mitä on leirikoulu? (miten määrittelisit / mitä kuuluu leirikouluun?)
- Omat näkemykset / kokemukset?
 - Mitä leirikoulu on parhaimmillaan? (onnistumiset / mahdollisuudet?)
 - Mitä leirikoulu on pahimmillaan? (haasteet / vaikeudet / kompastuskivet?)

LEIRIKOULUSTA YLEENSÄ

- Miten leirikouluun mielestäsi suhtaudutaan?
 - Yleisesti? (suomessa)
 - Alallasi?
 - Työpaikallasi?
- Onko leirikoulu tarpeellinen?
 - Onko leirikoululla merkitystä?
 - Mitä mahdollisuuksia leirikoulu antaa?
 - Mitä haasteita leirikoulu asettaa?
- Leirikoulun tulevaisuus?
 - Suosio / kehitysnäkymät?

LIITE 1**LEIRIKOULUN JÄRJESTÄMINEN (ja MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ ?)**

- Kuka järjestää leirikoulun?
 - Kenen / keiden kanssa tehdään yhteistyötä?
- Mitä leirikouluun kuuluu?
 - Sisällöllisesti? (Opetus? Ohjelma?)
 - Kuka / ketkä asiaan vaikuttavat?
- Kuka suunnittelee sisällön/ohjelman?
 - Kuka / ketkä mukana suunnittelussa?
- Kuka toteuttaa leirikoulun?
 - Opettajat / ohjaajat / muut? (->oppilaat?)

LEIRIKOULU OPPIMISEN VÄLINEENÄ

- Mitä leirikoulussa opitaan?
 - (-Mitä leirikoulussa pitäisi oppia?)
- Miten tukee kouluakasvatusta / opetussuunnitelmaa?
- Tarvitseeko leirikoulun järjestäjä /ohjaaja erityisosaamista tai -ammattitaitoa?
 - Mitä erityistaitoja / erityiskoulutusta?
- Elämyksellinen /kokemuksellinen oppiminen koulussa tai koulun ulkopuolella?
 - Leirikoulussa?
 - Muualla?
 - Mitä? Missä?
 - Omat kokemukset /menetelmät?

BONUS:

LEIRIKOULU-SWOT? -haastateltava "kokoaa yhteen" muutamalla sanalla / lauseella
!

- Strengths? / Vahvuudet?
- Weaknesses? / Heikkoudet?
- Opportunities? / Mahdollisuudet?
- Threats? / Uhat?